

DRAMATISCHE OORLOGSNACHT IN BERG: DE CRASH VAN EEN WELLINGTON OP 8 FEBRUARI 1945

Hugo Schoevaerts

De wereldoorlogen waren de eerste oorlogen die niet alleen te land en ter zee werd uitgevochten maar ook in de lucht. Zeker in de Tweede Wereldoorlog werden vliegtuigen ingezet voor allerlei taken zoals bombardementen, verkenningsvluchten en het onderscheppen van vijandelijke vliegtuigen.

Op de grond en op schepen werd dan weer steeds meer luchtafweer ingezet. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat er heel wat vliegtuigen tegen de grond gingen, met vaak een hoge menselijke kost. Ook Kampenhout werd niet gespaard van crashes, waaronder één op het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Nu de laatste ooggetuigen stilaan verdwijnen past het om stil te staan bij deze tragedies. Een bijzondere aanleiding is de vondst van een aluminium stuk waarvan de vorm meteen aan een vliegtuigonderdeel deed denken. Deze vondst gebeurde tijdens werken in het kader van het natuurinrichtingsproject "Torfbroek" dat in 2018 door de Vlaamse minister van Natuur Joke Schauvliege werd goedgekeurd. Hierbij werd de vijver van de Fauna Flora gebaggerd, werd de rietvegetatie afgegraven en werden oevers afgeschuind. Ook werden er bomen gekapt in functie van het houtbeheer en om bladval in de vijver te verminderen zodat er minder slib wordt gevormd. Deze werken, onder auspiciën van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), gebeurden onder archeologische begeleiding¹.

In de zomer van 2020 werd tijdens deze werken aan de vijver van de Fauna Flora het bewuste stuk gevonden. De plaatselijke Natuurpuntafdeling lichtte de heemkundige vereniging in, die meteen dacht aan de Vickers Wellington-bommenwerper die in die buurt neerstortte op 8 februari 1945. Het door de heemkundige kring lopende onderzoek van neergestorte vliegtuigen tijdens WO II kwam hierdoor in een stroomversnelling². Ook een amateurarcheoloog die vaker in Berg prospecteert werd ingelicht. Bij toeval betrof het de schoonzoon van een van de laatste getuigen van het ongeval. Wat volgt is het gereconstrueerde verhaal van de crash.

Op 8 februari 1945 hadden de Duitse troepen het grondgebied van Kampenhout al geruime tijd verlaten. Kampenhout werd namelijk begin september 1944 bevrijd. De luchthaven van Melsbroek werd tijdens de mobilisatie (1939-1940) aangelegd als hulpvliegveld en tijdens de bezetting van 1940 tot 1944 verder uitgebouwd door de Luftwaffe. Na de bevrijding werd het door de geallieerden gebruikt bij de luchtoorlog.

---

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/9154>

² In het jaarboek 2011 verscheen een eerste artikel: Duitse bommenwerper stort neer te Berg (1/10/1943) van Hugo Schoevaerts

Het gevonden aluminium object dat onderdeel uitmaakte van de neergeschoten Wellington die neerstortte in Berg.

HET NO. 69 SQUADRON

Het eskader '69 Squadron' van de Royal Air Force werd opgericht in Malta, in 1941. Vanaf dat eiland voerde het oorlogsoperaties uit in het Midden-Oosten en Italië. Het had als motto 'With vigilance we serve'³ (Met waakzaamheid dienen wij).

In april 1944 verhuisde het 69 Squadron naar Groot-Brittannië, waar het werd uitgerust met Wellington XIII vliegtuigen en toegewezen aan de 2nd Tactical Air Force, een zeer grote luchtmachteenheid (naast Bomber Command, Fighter Command en Coastal Command). De operaties begonnen op D-Day, toen het squadron gebruikt werd om vuurpijlen te droppen om de Duitse troepenbewegingen 's nachts te lokaliseren⁴. Daarna kwam het op 26 september 1944 van Glisy, net naast Amiens in Noord-Frankrijk, naar de luchthaven van Melsbroek om van daaruit zijn operaties verder te zetten. De taak van het 69 Squadron te Melsbroek bestond uit nachtfotografie van militaire doelen in Nederland, Denemarken en Duitsland. Wanneer de bemanning het doel visueel had gelokaliseerd, vloog zij op lage hoogte opnieuw over het doelwit, gooide verlichtingsfakkels uit (flares) en maakte foto's⁵. Het squadron bleef tot 15 april 1945 in Melsbroek gestationeerd, waarna het werd overgeplaatst naar Eindhoven.

Op 7 augustus 1945 werd het No 69 Squadron opgeheven.

³ Pine, L.G. A dictionary of mottoes. London: Routledge & Kegan Paul

⁴ http://www.historyofwar.org/air/units/RAF/69_wwII.html

⁵ Hubert Verstraeten

Groepsfoto van het personeel van het 69 RAF Squadron in Melsbroek in september 1944.

Het wapen van No. 69 Squadron.

DE CRASH

Officier-vlieger Tinker was bij het 69 Squadron sinds het opnieuw opgericht was in Northolt (West-London) in mei 1944. Hij was een van de populairste piloten. Tinker en zijn bemanning waren klaar voor een laatste opdracht. Daarna zouden ook zij van verlof en een rustperiode buiten de gevechtszone kunnen genieten. Ze konden deze laatste opdracht niet uitvoeren in hun vertrouwde Wellington-vliegtuig, want dat was vernietigd tijdens het bombardement op Melsbroek op nieuwjaarsdag 1945, in de operatie 'Bodenplatte'. Dat was een luchtaanval door circa 1.100 jachtvliegtuigen van de Duitse Luftwaffe op vliegvelden van de geallieerden in Nederland, België, Luxemburg en Noord-Frankrijk, die plaatsvond in de vroege ochtend van 1 januari 1945. Het doel van de Luftwaffe was om de vijandelijke vliegvelden, hangars en vliegtuigen dicht bij het front van het Ardennenoffensief zoveel mogelijk uit te schakelen om zo de druk op de grondtroepen van de Wehrmacht te verlichten.

Luchtfoto van het vliegveld Melsbroek na operatie "Bodenplatte" in januari 1945.

De lotgevallen van Tinker luiden als volgt. De grondploegen van "A Flight" omringen Tinker en zijn bemanning, ze maken grappen over wat de bemanning tijdens het komende verlof zal doen en wensen hem een goede vlucht. Het opstijgen gebeurt zonder problemen, de navigator geeft de koers aan naar het doelwit en Tinker zwenkt naar zijn laatste doelwit uit zijn periode bij het 69 Squadron. In afwachting van de terugkeer van de vliegtuigen, begint de "dispersal" van de "A Flight" zich te vullen

met het personeel, waaronder ook de bevelhebber van het smaldeel, Mike Shaw. De “dispersal unit” is de dienst waar het personeel zich moet aanmelden om de benodigde documenten te bekomen om met verlof of demobilisatie te kunnen gaan.

De vluchtcontrole meldt dat Tinker en zijn bemanning op de terugweg zijn na een geslaagde opdracht boven de Duitse linies. Men krijgt te horen dat Tinker op de aanvliegroute naar Melsbroek is en dat het niet lang meer duurt tot de landing en het einde van de vlucht. De Wellington van Tinker bevindt zich in het verlengde van de landingsbaan wanneer hij, om onbekende redenen, opnieuw gas geeft en klimt. Alles lijkt verder normaal en men verwacht dat Tinker een tweede naderingspoging zal ondernemen. Maar dan, in de omgeving van Steenokkerzeel, openen de gemengde Britse AntiAircraft eenheden opeens het vuur op de Wellington. De aanleiding voor deze vergissing blijft onbekend maar ze treffen onmiddellijk doel. De Wellington van Tinker stort neer in Berg en alle bemanningsleden, uitgezonderd staartschutter Williams, komen om het leven. Wanneer de Wellington de grond raakt, wordt de achterste geschutskoepel losgerukt van de romp en belandt die in een bebost gebied. Williams overleeft op miraculeuze wijze, maar is wel zwaargewond en in shock. Tinker en zijn makkers worden naast elkaar begraven op de militaire begraafplaats van Brussel-Evere.

Met Tinker stierf een galante persoonlijkheid, over wie we achteraf te weten kwamen dat hij gedichten schreef naar zijn verloofde met wie hij spoedig hoopte te huwen. Dat hij de medaille “Distinguished Flyer Cross” verdiende, daaraan twijfelde niemand. Niet één vliegenier van de “A Flight” uit die tijd zal hem ooit vergeten.

Na het ongeval werden de resterende stukken weggevoerd. De Wellingtons die beschadigd werden door vijandelijke acties of noodlandingen, gingen niet helemaal verloren. In depots werden ze gestript, onderzocht en gereviseerd. Beschadigde onderdelen werden vervangen door nieuwe secties en het vliegtuig werd binnen vijf dagen getest en weer in gebruik genomen. Wanneer de schade te groot was, werd de machine gedemonteerd, alle bruikbare instrumenten en onderdelen verwijderd, en de rest opnieuw gesmolten en verwerkt tot andere machines⁶. Uiteraard konden er al eens (kleinere) onderdelen achterblijven op de plaats van het ongeval, zeker wanneer het vliegtuig reeds tijdens de vlucht uit elkaar viel, zoals volgens getuigen hier het geval was.

HET VLIEGTUIG

Het neergestorte vliegtuig was een Vickers Wellington Mk XIII met serienummer NC573 van het 69 Squadron van de Britse Royal Air Force.

De Wellington was een Britse tweemotorige bommenwerper en werd genoemd naar de eerste hertog van Wellington, Arthur Wellesley, bevelhebber van de Britse troepen die, samen met Nederlandse en Pruisische legereenheden, bij de Slag van Waterloo in 1815 Napoleon overwon en zo een einde maakte aan de Napoleontische oorlogen.

De Wellington Mark XIII werd ontworpen door Rex Pierson⁷ in de fabriek van Vickers-Armstrongs in Brooklands, in Surrey ten zuidwesten van Londen. De Wellington stamt uit een tijd dat de bouw van vliegtuigen met hout en doek stapsgewijs overging naar een constructie in aluminium, terwijl de toestellen nog gedeeltelijk met doek werden bekleed.

In maart 1953 werden de laatste Vickers Wellingtons uit dienst genomen bij de RAF.

---

⁶ <http://pallas.cegesoma.be/pls/opac/plsp.getplsdoc?lan=N&htdoc=general/opac.htm>

⁷ Rex Pierson °Little Fransham(Norfolk) 9/02/1891, + Cranleigh (Surrey) 10/01/1948

Een Vickers Wellington van de Royal Air Force

Technische gegevens⁸:

- Motor: twee 1.725 hp Hercules XVII motoren
- Spanwijdte van de vleugels: 28,3 meter
- Hoogte: 5,3 meter
- Gewicht: 8.435 kg leeg en 12.900 kg geladen
- Maximum snelheid: 235 mph op 15.500 ft (4,7km)
- Maximale vlieghoogte: 18.000 ft (5,5km)
- Bewapening: vier Browning 0,303 inch (7,7 mm) machinegeweren, telkens twee in de neus- en de staartkoepel.
- Vracht: tot 4.500 lbs (2.041 kg) bommen

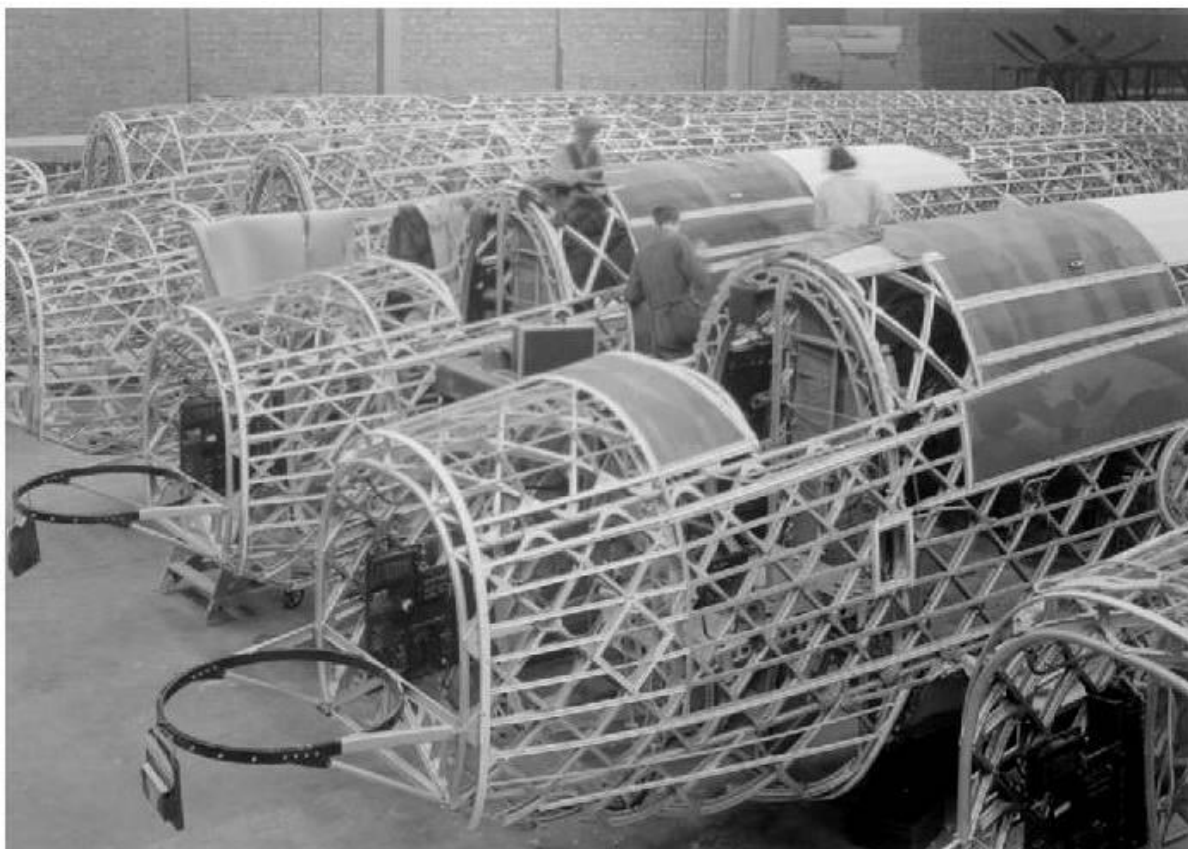
De Wellington heeft een geodetische constructie ontwikkeld door Barnes Wallis: een geraamte in aluminium, met doek bekleed⁹. Dit maakte het mogelijk een lichtgewicht constructie te maken met als één van de grootste voordelen dat het monteren van een vliegtuig een kwestie van slechts enkele dagen was en een vliegtuig met ernstige averij vaak binnen de 24 uur opnieuw vliegwaardig kon worden gemaakt.

Het gevonden stuk is op het eerste gezicht onderdeel van een geodetische constructie maar een sluitende toewijzing aan een Wellington is (nog) niet mogelijk gebleken. Het enorme aantal onderdelen en het ontbreken van de bouwschema's van de talrijke varianten van de Wellington noopt nog tot verder onderzoekwerk. Gezien de locatie van de vondst is het echter zeer waarschijnlijk dat dit wrakstuk van de neergestorte Wellington afkomstig is.

⁸ Brookland museum <https://www.brooklandmuseum.com/explore/our-collection/aircraft/vickers-wellington-mk1a>

⁹ Barnes Wallis °Ripley (Derbyshire) 26/09/1887 - †Effingham (Surrey) 30/10/1979

Het geodetisch ontwerp van de Wellington-bommenwerpers.

EIGEN VUUR

De term “eigen vuur” of “friendly fire” in het Engels, wordt gebruikt wanneer men in oorlogstijd onder vuur wordt genomen door de eigen of een bevriende partij. De oorzaken van “eigen-vuur”-incidenten kunnen zijn: het verkeerd of niet nauwkeurig doorgeven van de coördinaten bij een bombardement, onvoldoende samenwerking of overleg tussen afdelingen van strijdkrachten, technisch falen van toestellen, menselijke inschattingfouten en vooral de algemene chaos waarmee een oorlog gepaard gaat. Een vliegveld is niet enkel de vertrekplaats van bevriende vliegtuigen maar even goed een doelwit van vijandelijke vliegtuigen.

De dramatische gebeurtenissen bij het gestationeerde 69 Squadron in Melsbroek zijn vooral toe te schrijven aan gebrekkige communicatie, zeer beperkte radarcontrole, een compleet gebrek aan elektronische herkenning, enz.

Laten we niet vergeten dat al deze operaties 's nachts werden uitgevoerd en dat de Anti-Aircraft-eenheden onder extreme stress stonden. Zelfs troepen op de grond werden vaak beschoten of gebombardeerd door de geallieerde luchtmacht.

“Friendly fire” is een realiteit die niemand graag onder ogen ziet maar was en is in alle oorlogsconflicten verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de dodentol.

DE BEMANNING

Walter Ross Tinker, piloot met stamnummer 422078, vrijwilliger, ligt begraven in Evere in graf x.28.22. Hij werd geboren op 10 november 1919 in Christchurch (Canterbury, Nieuw-Zeeland) als zoon van Walter David Tinker en Olive Rose Bates. Hij werd maar 25 jaar oud.

Hij kreeg de hoge onderscheiding van ‘Distinguished Flying Cross’ van het Verenigd Koninkrijk, die ten tijde van de Tweede Wereldoorlog ook aan piloten van het Gemenebest werd uitgereikt. Deze onderscheiding werd toegekend voor daden van moed of doorzettingsvermogen tijdens luchtoperaties tegen de vijand.

Het graf van W.R. Tinker en de medaille van het Distinguished Flying Cross.

William Fowler, sergeant (boordschutter), stamnummer 2225878 vrijwilliger, ligt begraven in graf x.28.24 met volgende inscriptie: *"Blessed Are The Pure In Heart"*. Hij was de zoon van Richard en Rose Lydia Fowler uit Holme Slack, Preston in Lancashire. Hij was 19 jaar oud.

Grafsteen van William Fowler te Evere.

Joseph Thompson, flight sergeant (bommenrichter), stamnummer 1515590, vrijwilliger, ligt begraven in graf x.28.11 met volgende inscriptie: *Remembrance Is The Golden Chain That Binds Us Till We Meet Again*. Hij was de zoon van Thomas William Thompson en J. Thompson. Hij was getrouwd met Annice Thompson. Hij was 23 jaar oud.

Grafsteen van Joseph Thompson te Evere.

Wilfred Walker, pilot officer (navigator), met stamnummer 56412, ligt begraven in graf x.28.23.

Grafsteen van Wilfred Walker te Evere.

Zij liggen dus allen begraven op de begraafplaats van Evere, waar er op een ereperk 629 soldaten van het Gemenebest liggen waaronder 227 vliegeniers en grondpersoneel. Allen vielen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Leslie Williams, stamnummer 1401593, werd zwaar gewond bij het ongeval, maar overleefde volgens getuigen het ongeval.

Op onderstaande foto staat piloot Walter Tinker (midden) met zijn bemanning. Mogelijks staan ook William Fowler, Joseph Thompson, Wilfred Walker en Leslie Williams op de foto, maar daar is geen zekerheid over.

Met dank aan: Dakota News, Patrick Bultinck, André Van den Balck, Dylan Feyaerts, Dirk de Pillicyn, Eroll Martin, Pieter De Rudder, Huub Van der Steld en Stefan Vandevenne